

MUZEUM TĚŠÍNSKA

si Vás dovoluje pozvat
na výstavu

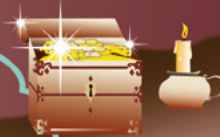
Za pověstmi těšínského kraje

Slavnostní zahájení výstavy
10. ledna 2012 v 17 h

Výstava potrvá do 4. května 2012

Výstavní síň Muzea Těšínska
v Jablunkově
Mariánské náměstí 14
739 91 Jablunkov
tel.: 558 359 533
e-mail: jablunkov@muzeumct.cz

Otevřeno:
po-pá: 8-12 • 12:30-16:30 h

Ilustrace z knihy *Ze slezské domoviny: pohádky a pověsti*, Ostrava 1960.

Výstava je věnována lidové pověsti jako jednomu ze žánrů prozaické lidové slovesnosti. Pozornost je soustředěna na pověsti, které jsou v našem regionu známé a dochovaly se do dnešních dnů. Lidová pověst tvoří důležitou složku folkloru Těšínska. Vypráví o dávných historických událostech a osobách, založení měst a vesnic, pokladech nebo bájných postavách jako byl například vodník.

Lidová slovesnost byla odedávna šířena ústním podáním a nebyla zaznamenávána písemně. Její tvůrci bývali anonymní, ale díky vypravěčům a jejich posluchačům se pověsti podařilo uchovat.

Ústní slovesnost se rozvíjela mezi lidem všech národů. V dobách, kdy neexistovala znalost písma nebo se omezovala jen na úzkou vrstvu vzdělanců, představovala pro valnou část národa jedinou slovesnou kulturu vůbec. Působila i na vznik literatury psané, ale i zpětně od ní přijímala podněty. Lidová slovesnost zasahuje jak do lidové prózy (pohádky, pověsti, vyprávění ze života, humorky a anekdoty), tak do lidové poezie (písňe, obřadní koledy, ukolébavky a lidové balady). Specifickým typem lidové slovesnosti je tzv. dětský folklor s říkadly a hrami. Zvláštní žánrovou skupinu tvoří drobné útvary – zaříkadla, přísloví, pranostiky a hádanky.

Výtvoři lidové slovesnosti se začaly sbírat, zapisovat a vydávat knižně koncem 18. století. Také pro oblast Těšínska je sbírání a zapisování různých slovesných útvarů charakteristické. První zápisy ústní slovesnosti ze slezské oblasti se objevují až ve druhé polovině 19. století. Zpočátku jsou pohádky, povídky a pověsti prvních sběratelů psány spisovně, slohem jim vlastním, upravují se a vydávají jako lidová četba ztvárněná do krátkých útvarů kalendářní nebo časopisecké četby. Tento stylizovaný folklor nacházíme od poloviny 19. století v denním tisku a v mnoha těšínských kalendářích. Materiál je převzatý, sběratelé sami výzkum neprováděli. K autorům, kteří předkládali čtenářům pověsti v této formě, patří například František Sláma (1850–1917).

Výzkum v pravém slova smyslu podnikl roku 1869 v Horním Slezsku a na Těšínsku profesor krakovské univerzity Lucjan Malinowski (1839–1898). Zapsal 70 variant pohádek a právě tak velký počet humorek a pověrečných povídek.

V dalších letech se badáním a sběrem lidových vyprávění zabývali odborní pracovníci, folkloristé a zájemci o lidovou kulturu.

Pro knižní vydání pohádek a pověstí použili sesbíraný materiál František Jura (1905–1990) a Karel Dvořáček (1910–1945).

Velice intenzivně se sběru lidové slovesnosti věnoval Józef Ondrusz (1918–1996), jenž byl povoláním pedagog a dále působil jako redaktor a spisovatel. Právě jeho tvorba se stala inspirací k představení pověstí, které vyprávějí o založení měst, o Černé kněžně, zbojníku Ondrášovi, vodnicích a jiné. Vypravme se tedy za pověstmi těšínského kraje...

Mgr. Gabriela Chromcová, Mgr. Ilona Pavelková

